

POTANSİYEL İŞGÜCÜNE SAHİP BİREYLERİN İŞGÜCÜNE DAHİL OLMAMA NEDENLERİNİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

STATISTICAL ANALYSIS OF THE REASONS WHY INDIVIDUALS WITH THE POTENTIAL TO WORK ARE NOT IN THE LABOUR FORCE

Doç.Dr. Aysen ŞİMŞEK KANDEMİR

Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ö.İ.U.MYO, Kocaeli, Türkiye

ORCID ID:0000-0001-5020-1183

Cite As: Şimşek Kandemir, A. (2021). "Potansiyel İşgücüne Sahip Bireylerin İşgücüne Dahil Olmama Nedenlerinin İstatistiksel Analizi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(54): 3602-3605.

ÖZET

Günümüzde ülkelerin kalkınmışlığı hem ekonomik göstergeler hem de sosyal ve kültürel gelişmişlikle ölçülür. Ekonomik göstergeler içinde en önemli rol, işgücü piyasasındadır. İşgücü piyasası incelendiğinde çalışma çağındaki kurumsal olmayan nüfus gibi çok önemli bir kavram ortaya çıkmaktadır. Bu nüfus iş gücüne dahil olanların ve işgücüne dahil olmayanların nüfusunu göstermektedir. Yapılan çalışmada, TÜİK iş gücü istatistiklerine göre, çalışma çağındaki kurumsal olmayan nüfusun içinde yer alan ve işgücüne dahil olmayan nüfusun iş gücüne dahil olmama nedenleri incelenecektir. 15 yaş üzerinde bulunan bireylerin 2021 yılına ait verilen üç çeyrekte cinsiyetlerine göre iş gücüne dahil olmama nedenleri dikkate alınarak analiz edilmiştir. TÜİK tarafından elde edilen veriler analiz edildiğinde, potansiyel işgücünde olan bireylerin 2021 yılı çeyreklerine göre hem iş gücüne dahil olmama nedenleri arasında hem de potansiyel işgücünde olan bireylerin cinsiyetlerine göre işgücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Yapılan çalışmada bağımlı değişken olarak iş gücüne dahil olmama nedeni alınarak multinominal lojistik regresyon analizi uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Multinominal lojistik regresyon, İşgücüne dahil olmama, potansiyel iş gücü

ABSTRACT

Today, the development of countries is measured by both economic indicators and social - cultural development. The most important role among economic indicators is in the labour market. When the labour market is examined, a very important concept such as the non-institutional population of working age emerges. This population shows the population of those who are in the labour force and those who are not in the labour force. In this study, TURKSTAT labour force statistics. The reasons for not being included in the labour force were examined. Reasons of not being in labour force in 2021 quarters (1.2. and 3.) for individuals over the age of 15 were examined. As a result, there is a significant difference among the reasons why individuals are not being included in the labour force according to their gender. The reason for not being included in the labour force were taken as the dependent variable in the study. Multinomial logistic regression analysis was applied to these data.

Key Words: Multinomial logistic regression, not being in the labour force, potential labour force

1. GİRİŞ

Kurumsal olmayan nüfusun içinde çalışma yaşı olarak kabul edilen 15-64 yaş arasında olup çalışma isteği ve çalışma gücüne sahip bireylerin oluşturduğu nüfus işgücü olarak tanımlanmaktadır. (Karakoyun,2007, s.28, Lordoğlu ve Özkaplan, 2003, s.38'den alıntı). İşgücü piyasasına ait önemli göstergelerden birisi işgücüne katılma oranıdır. Literatür taraması incelendiğinde yapılan çalışmaların büyük bir kısmının işgücüne katılım ve işsizlik üzerine yapılmış olduğu görülmüştür. Özellikle kadın işgücüne katılımın incelendiği çalışmaların çok fazla yapılmış olması dikkat çekicidir. Nüfusun önemli bir parçasını oluşturan kadınların hala yeterli düzeyde işgücünde yer almıyor olmaları nedeniyle konu üzerine yapılan çalışmalar önemini korumaya devam edecektir. Hem toplum hem de devletler için potansiyel iş gücüne yönelik yapılan araştırmalar güncelliğini korumaktadır. Bu çalışma için yapılan, literatür taraması sırasında, iş gücüne dahil olmama nedenlerine yönelik yeterli çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine planlanan bu çalışma, bundan sonra yapılabilecek benzer çalışmalara kaynak olabilecektir. Çalışabilir kurumsal olmayan nüfus işgücü ve iş gücüne dahil olmayan nüfus dan oluşurken, işgücüne dahil olanlar istihdam edilenler ve işsizlerden oluşmaktadır (Aktaş, 2020, parag.15). Çalışmada kullanılan TÜİK verileri, çalışabilir kurumsal olmayan nüfus; istihdam edilenleri, işsizleri ve işgücüne dahil olmayan nüfusu içermektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

TÜİK iş gücü istatistiklerine göre 2021 yılının 1., 2. ve 3. çeyreklerinde bireylerin cinsiyetlerine göre iş gücüne dahil olmama nedenleri dikkate alınmıştır. İşgücüne dahil olmama nedenleri incelenirken bireyler potansiyel iş gücünde olanlar ve olmayanlar olarak iki grupta ele alınmıştır. Potansiyel iş gücünde olanların iş gücüne dahil olmama nedenleri 3 başlık altında alınırken diğer grubun iş gücüne dahil olmama nedenleri ise 5 başlık altında değerlendirilmiştir.

TUİK tarafından potansiyel işgücü, çalışma çağında olup iş arayanlar ancak kısa süre içinde işe başlayamayacak olanlar, çalışma isteği olmasına rağmen iş aramayanlar ve kısa süre içinde işe başlayabilecek olanlar şeklinde tanımlanmıştır. Bireylerin iş gücüne dahil olmama nedenleri dikkate alındığında özellikle potansiyel iş gücünde olanların durumunun değerlendirilmesi bu çalışma için tercih edilmiştir. TUİK veri tabanında potansiyel işgücünde olup 15 taş üstü bireylerin iş gücüne dahil olmama nedenleri aşağıdaki şekilde verilmiştir.

- ✓ İş bulma ümidi olmayanlar
- ✓ İşbaşı yapabilecek olup iş aramayanlar
- ✓ İş arayıp iş başı yapamayacak olanlar

2.1. Literatür Taraması

2003 yılında Karakoyun tarafından yapılan “esnek çalışma yoluyla kadınların işgücüne katılım oranının ve istihdamının artırılması: İşkur’un rolü” isimli uzmanlık tezinde işgücünde kadınlar konu alınmış ve eğitim düzeyi ile iş gücüne dahil olmama arasında ters bir ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça işgücüne dahil olmama düşerken eğitim düzeyi azaldıkça işgücüne dahil olmamanın arttığı belirlenmiştir.

Er (2013) tarafından “kadınların işgücüne katılım oranlarının bölgesel analizi” ne yönelik bir çalışma yapılmış bu çalışmada kadınların işgücüne katılım oranlarının yakın bölgelerdeki oranlardan etkilendiği ortaya çıkmıştır.

2015 yılında Şentürk tarafından yapılan çalışmada kadınların işgücüne dahil olmama nedenleri incelenmiş ve her ne kadar 2004 yılından 2013 yılına kadar %70’den %59’a düşmüş olsa da en büyük neden “ev işleri ile meşgul olma” olarak belirlenmiştir. Erkekler için işgücüne dahil olmama nedenleri incelendiğinde ise 2004 yılı ile 2013 yılları arasında %36 ile %38 arasında değişen ve birbirine yakın oranlarla ortaya çıkmasına rağmen en önemli etken “emeklilik” olarak belirlenmiştir.

Akgeyik 2017 yılında “Türkiye’de Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Faktörler: TUİK verileri üzerine bir analiz” isimli çalışmada, doğum sayısında ortaya çıkan azalmanın ve anne yaşındaki yükselmenin kadınlarda işgücüne katılımı yükselttiği sonucuna ulaşmıştır.

2018 yılında Öztürk tarafından “Türkiye’ de iş gücüne katılmada bölgesel farklılıklar” üzerine yapılan çalışmada, sanayi ve hizmet sektörünün ağırlıklı olduğu bölgelerde işgücüne katılımın en önemli belirleyicisi eğitim olarak ortaya çıkmıştır.

Bilik 2020 yılında “Kadınların iş gücüne Katılımında Gelir Etkisi: Türkiye Örneği” isimli çalışmada, yine kadınların işgücüne katılımını belirleyici en önemli değişkeni eğitim düzeyi olarak bulmuş, gelirden ortaya çıkan %1 lik bir artışın, işgücüne katılma ihtimalini %0,2 ve bebek sahibi olma durumunun ise %0,13 oranında azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada üniversite mezunu olmanın işgücüne katılma ihtimalini %35 artırdığı da çalışmanın bulguları arasında yer almıştır.

Literatür taraması yapıldığında iş gücüne dahil olmama üzerine oldukça sınırlı sayıda çalışmanın yapılmış olması, çalışmanın literatür açısından zayıf kalmasına neden olmakla birlikte, önemli bir eksikliğinde ortaya çıkarılmasını sağlamıştır.

2.2. Metodoloji

Uygulamada çok sık karşılaşılan durumlardan birisi, bağımlı ve bağımsız değişken olarak ayrışan çok değişkenli modellerdir. Özellikle bağımlı değişkenin nominal olduğu bir çalışmada normallik varsayımının sağlanamıyor olması lojistik regresyon modellerini gerekli kılmaktadır (Karagöz, 2021, s.620). Bağımlı değişkende kategori sayısının iki olması durumunda lojistik regresyon analizi kullanılır (Özkan, Esitti ve Köleoğlu, 2015, s.80). Multinomial lojistik regresyon analizi ise bağımlı değişkenin en az 3 kategorili olması durumunda kategoriler arasında herhangi bir sıralama bulunmayan ve bağımlı değişkeni iki durumlu lojistik regresyon modelinin genelleştirilmiş halidir (Arı, 2016,188). Kategori sayısının 3 ve daha fazla olması durumunda kategorilerden bir tanesi (araştırmacı belirleyebilir) referans kategori olarak belirlenir ve kalan kategoriler için analiz tarafından hesaplanan odds oranları kullanılarak her bir kategori referans kategorisi ile karşılaştırılarak yorumlanır.

Multinomial lojistik regresyona ait model aşağıdaki şekilde genelleştirilebilir ki, eğer kategori sayısını gösteren “j” 2 olarak alınırsa model lojistik regresyona modeline dönecektir (Arı, 2016, 189).

$$\ln \left[\frac{\pi_j}{\pi_j} \right] = \ln \left[\frac{p(y=j)}{p(y=j)} \right] = \ln \left[\exp \left(\sum_{k=1}^K \beta_{jk} x_k \right) \right]$$

$$\ln \left[\frac{\pi_j}{\pi_j} \right] = \ln \left[\frac{p(y=j)}{p(y=j)} \right] = \left(\sum_{k=1}^K \beta_{jk} x_k \right) \quad j = 1, \dots, J - 1$$

Bağımlı değişken olarak ele alınan işgücüne dahil olmama nedeni 3 kategoriden oluştuğu için multinominal lojistik regresyon kullanılarak cinsiyete ve ilgili yılın çeyreklerine göre 15 yaş üstünde bulunan ve potansiyel işgücüne sahip olan bireylerin işgücüne dahil olmama nedenleri incelenmiştir.

3. BULGULAR

TUİK veri tabanından elde edilen bilgiler öncelikle Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1. Potansiyel iş gücünde olan bireylerin cinsiyetlerine göre 2021 in çeyreklerinde iş gücüne dahil olmama nedenleri

2021 yılı çeyrekler	İş bulma ümidi olmayanlar		İşbaşı yapabilecek olup iş aramayanlar		İş arayıp iş başı yapamayacak olanlar	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
1. Çeyrek	840	875	667	1234	71	56
2. Çeyrek	822	810	562	1060	47	50
3. Çeyrek	742	781	398	931	43	40

Bu bilgiler kullanılarak aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

H₁ : potansiyel işgücünde olan bireylerin 2021 yılı çeyreklerine göre iş gücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₂ : potansiyel işgücünde olan bireylerin cinsiyetlerine göre işgücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır

Yapılan test sonucunda,

Potansiyel işgücünde olan bireylerin 2021 yılı çeyreklerine göre iş gücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır (p= 0,000 ve H₁ kabul edilmiştir).

Potansiyel işgücünde olan bireylerin cinsiyetlerine göre işgücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır (p= 0,000 ve H₁ kabul edilmiştir).

Tablo 2. İşgücüne dahil olmama bağımlı değişkeni ve bağımsız değişkenlere ait frekans dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	Frekans	%
İş Gücüne Dahil olmama	İş bulma ümidi olmayan	4870	48,6
	İş başı yapabilecek ama iş bulmayan	4872	48,4
	İş arayıp işbaşı yapmayacaklar	307	3,1
Cinsiyet	Erkek	4192	41,8
	Kadın	5837	58,2
Çeyrekler	1.çeyrek	3743	37,3
	2.çeyrek	3351	33,4
	3.çeyrek	2935	29,3

Multinominal lojistik regresyonda bağımlı değişken olan işgücüne dahil olmama nedeni, potansiyel iş gücünde olanlar için 3 kategoriye ayrılmıştır. Sonucu kategori referans kategorisi olarak alınmış ve aşağıdaki tabloda da sunulduğu gibi 2 ayrı model kurulmuştur.

Model I, iş bulma ümidi olmayan ile iş arayıp iş başı yapmayacaklar

Model II, İş başı yapabilecek ama iş bulmayan ile iş arayıp iş başı yapmayacaklar

Tablo 3. İşgücüne dahil olmama bağımlı değişkeni için multinominal lojistik regresyon analizi

Bağımsız Değişken	Model I			Model II		
	β	p	Exp(β)	β	p	Exp(β)
Sabit	2,967	0,000		3,092	0,000	
Cinsiyet Erkek	-0,119	0,314	0,888	-0,782	0,000	0,457
Çeyrekler	1.çeyrek	-0,303	0,037	0,738	-0,046	0,754
	2.çeyrek	-0,083	0,589	0,920	0,066	0,667

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kurulan iki ayrı modelde p<0,05 olan değişkenler anlamlıdır. Bu analize göre, Çeyrekler dikkate alındığında, potansiyel işgücünde olup iş bulma ümidi olmayanların, iş arayıp iş başı yapamayacaklara göre işgücüne dahil olmama olasılığı 1. çeyrekte 3. çeyreğe göre 0,73 kat daha azdır. Cinsiyet dikkate alındığında, potansiyel işgücünde olup iş başı yapabilecek ama iş bulmayanların, iş arayıp iş başı yapmayacaklara göre işgücüne dahil olmama olasılığı erkeklerde kadınlara göre 0,45 kat daha azdır.

4. SONUÇ

İş gücü piyasası, ülkelerin ve toplumların ekonomik düzeyleri üzerindeki en önemli etkidir. İş gücü piyasası içinde yer alan ve bu piyasayı oluşturan bileşenlerden birisi olan çalışma çağında olan kurumsal olmayan nüfus, iş gücüne dahil olan ve olmayanların nüfusu ile oluşmaktadır. Çalışmada bu nüfusun içinde yer alan iş gücüne dahil olmayan nüfusun, iş gücüne dahil olmama nedenleri 2021 yılının çeyreklerine ve cinsiyete göre incelenmiştir. TÜİK verileri kullanılarak yapılan analiz sonrasında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

- ✓ Potansiyel işgücünde olan bireylerin 2021 yılı çeyreklerine göre iş gücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır.
- ✓ Potansiyel işgücünde olan bireylerin cinsiyetlerine göre işgücüne dahil olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır.
- ✓ Potansiyel işgücünde olanların (2021 yılı 1.çeyreğinde) işgücüne dahil olmama nedenleri arasında karşılaştırma yapıldığında iş bulma ümidi olmayanların olasılığı iş arayıp iş başı yapamayacakların iş gücüne dahil olmama olasılığı dan daha azdır.
- ✓ Potansiyel işgücünde olanların işgücüne dahil olmama nedenleri arasında karşılaştırma yapıldığında erkelerde iş başı yapabilecek ama iş bulmayanların olasılığı, iş arayıp iş başı yapmayacaklara göre daha azdır.

KAYNAKÇA

Akgeyik, T. (2017). Türkiye’de Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Faktörler: TÜİK Verileri Üzerine Bir Analiz. *Journal of Social Policy Conferences*, 31-53. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iusskd/issue/33511/372379>

Aktaş, A. (2020), <https://www.dunya.com/kose-yazisi/calismak-isteyeni-az-olan-ulkenin-issizi-de-az-olur/467548>

Arı, E., (2016), Bireylerin umut Düzeyleri ile Gelecek Hakkındaki Düşünceleri Arasındaki İlişkinin Multinomial Lojistik regresyon Analizi İle İncelenmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 184-194

Bilik, M. (2020), Kadınların İşgücüne Katılımında Gelir Etkisi: Türkiye Örneği, *İzmir İktisat Dergisi*, 35(2), 317-326

Er, Ş.(2013), Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılım Oranını Etkileyen Faktörlerin Bölgesel Analizi, *Öneri*, 10(40), ss.35-44

Karagöz, Y.(2021), SPSS AMOS META Uygulamalı Nitel-Nicel Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği, 3. Baskı, Ankara

Karakoyun Y.(2007), Esnek Çalışma Yoluyla Kadınların İşgücüne Katılım Oranının ve istihdamının Artırılması: İşkur’un Rolü, TC Sosyal ve Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü”, Uzmanlık Tezi

Lordoğlu K, Özkaplan N., (2003), Çalışma İktisadı, Der yayınları İstanbul

Özkan,Ç., Esitti,B. ve Köleoğlu, N.,(2015), Work-Family Conflict in Hospitably Employees: An Application in İzmir. *Journal of Life Economics*, 2(2), 75-88. DOI:10.15637/jlecon.74

Özel İhtisas Komisyonu Raporu (2018), TC Kalkınma Bakanlığı Onbirinci Kalkınma Planı 2019-2023, Ankara

Öztürk, s. (2018), Türkiye’de İşgücüne Katılımda Bölgesel Farklılıklar, *Sosyoekonomi*,26(35), ss.153-168

Şentürk, F.(2015), Türkiye’de İş Gücü Piyasası ve İstihdamın Yapısı, *Sosyal Güvence Dergisi*,7(3), 113-143